

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y KHOA
PHẠM NGỌC THẠCH
KHOA Y TẾ CÔNG CỘNG

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc Lập – Tự Do – Hạnh Phúc

ĐỀ CƯƠNG CHI TIẾT HỌC PHẦN

TÂM LÝ Y HỌC 2

Medical Psychology 2

1. Thông tin chung về học phần

1.1. Mã học phần:

1.2. Điều kiện:

- Học phần tiên quyết: Sinh lý học, giải phẫu học hệ thần kinh trung ương, sinh lý học chuyển hóa cơ bản

- Học phần học trước: Tâm lý học cơ bản (Y khoa năm thứ nhất)

1.3. Học phần: ☒ Bắt buộc ☐ Lựa chọn

1.4. Chương trình đào tạo: Y khoa năm thứ tư

1.5. Số tín chỉ: 01; Số tiết 15 (15 LT/ 0 ThH) + 30 TH.

1.6. Yêu cầu các điều kiện đảm bảo chất lượng phục vụ cho học phần: phòng học, máy chiếu, màn hình.

2. Tóm tắt mô tả học phần

Tâm lý Y học là môn học nhấn mạnh về yếu tố tâm bệnh học. Môn học cung cấp kiến thức tâm lý trong y khoa, phân tích được tâm lý của người bệnh và bản thân người thầy thuốc để đạt được hiệu quả trong việc xây dựng mối quan hệ điều trị tốt giữa thầy thuốc và bệnh nhân và thân nhân bệnh nhân.

3. Mục tiêu và chuẩn đầu ra học phần

3.1. Mục tiêu học phần

- Nhận ra được các đặc điểm biểu hiện của rối loạn stress nghề nghiệp và các bất thường về tâm lý.
- Nhận ra được sự bất thường tâm lý ở cá nhân.

- Giải thích và ứng phó được các biểu hiện, diễn biến tâm lý của người bệnh và người thân của họ trong quá trình điều trị.
- Hiểu và thực hành được các nguyên tắc chẩn đoán, các kỹ thuật tham vấn, trị liệu tâm lý.
- Hiểu ý nghĩa và thực hiện được các kỹ thuật giao tiếp, ứng xử trong mối quan hệ thầy thuốc và bệnh nhân trong hoạt động nghề nghiệp nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả điều trị các bệnh cơ thể, phòng tránh các bệnh y sinh xảy ra với người bệnh.
- Hiểu ý nghĩa và ứng dụng các hoạt động tâm lý trong đời sống.

Mục tiêu học phần	Mô tả
O1	- Cung cấp kiến thức về đặc điểm lâm sàng và tiêu chuẩn chẩn đoán của rối loạn stress nghề nghiệp, các bất thường về tâm lý - Đặc điểm, nguyên tắc và kỹ thuật ứng phó đối với phản ứng tâm lý ở người bệnh (không phải là tâm bệnh) - Các bước của qui trình chẩn đoán bất thường về tâm lý - Các kỹ thuật của qui trình tham vấn; và nguyên tắc trị liệu tâm lý
O2	Ý nghĩa và tầm quan trọng của mối quan hệ thầy thuốc – bệnh nhân trong quá trình điều trị bệnh cơ thể, tâm bệnh và các kỹ năng giao tiếp của NVYT
O3	Ứng dụng các hoạt động tâm lý trong đời sống để có hoạt động tâm lý lành mạnh và phòng tránh các khủng hoảng tâm lý, tâm bệnh.

3.2. Chuẩn đầu ra học phần

Học xong học phần/môn học này, sinh viên có khả năng:

Mục tiêu học phần	CLO (Chuẩn đầu ra học phần)
O1	[CLO1] Trình bày được các đặc điểm của bất thường tâm lý, các rối loạn stress nghề nghiệp, các qui trình và nguyên tắc trong tham vấn tâm lý
O2	[CLO2] Trình bày được các yếu tố tác động đến sức khỏe tâm lý của cá nhân và cộng đồng; nhận biết được các đặc điểm bất thường tâm lý ở cá nhân và cộng đồng.
O3	[CLO3] Trình bày được các đặc điểm trong mối quan hệ giữa nhân viên y tế và cá nhân, cộng đồng.

Mục tiêu học phần	CLO (Chuẩn đầu ra học phần)
	[CLO4] Trình bày được các nguyên tắc xây dựng mối quan hệ và giao tiếp hiệu quả với cá nhân, cộng đồng và đồng nghiệp.

3.3. Ma trận tích hợp giữa chuẩn đầu ra của học phần và chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo.

PLO (Chuẩn đầu ra CTĐT)	CLO1	CLO2	CLO3	CLO4
01	1	1	1	1
02	1	1	1	1
03	1	1	1	1
04	1	1	1	1
05	1	1	1	1
06	1	1	1	1
07	3	1	1	1
08	1	1	1	1
09	1	1	1	1
10	1	1	1	1
11	3	1	1	1
12	1	1	1	1
13	1	4	1	1
14	1	1	1	1
15	1	1	4	4
16	1	1	4	4

4. Nội dung chi tiết học phần

Bài 8. SỰ BẤT THƯỜNG VỀ TÂM LÝ & CHẨN ĐOÁN TÂM LÝ

8.1. Đại cương

8.2. Các yếu tố tác động gây ra rối loạn tâm lý

8.3 Một số rối loạn tâm lý thường gặp

8.3.1. Rối loạn tâm lý thực thể

- a. Rối loạn tâm thể (Psychosomatic disorder)
- b. Rối loạn dạng cơ thể (Somatoform)

8.3.2. Rối loạn tâm căn/ Nhiều tâm (Neurosis)

A. NHÓM RỐI LOẠN NHẬN THỨC

- a. Rối loạn lo âu lan tỏa (Generalized anxiety disorder)
- b. Rối loạn ám ảnh sợ (Phobic disorders)
- c. Rối loạn Con hoảng sợ (Panic attack disorder)
- d. Rối loạn ám ảnh cưỡng chế (Obsessive – Compulsive Disorder – OCD)
- e. Rối loạn Trầm cảm (Major depressive disorder) (MDD)
- f. Rối loạn nhân cách ranh giới (Borderline Personality Disorder) (BPD)
- g. Rối loạn Stress sau sang chấn (Post Traumatic Stress Disorder) (PTSD)
- h. Rối loạn phân ly (Dissociative disorder)

B. NHÓM RỐI LOẠN HÀNH VI

- a. Rối loạn chức năng tình dục
- b. Loạn dục đa dạng (Paraphilias)
- c. Nghiện Internet (Internet addiction disorder) (IAD) và trò chơi điện tử

8.4. Các liệu pháp chăm sóc và trị liệu tâm lý

8.4.1. Liệu pháp phân tâm

8.4.2. Liệu pháp thân chủ trọng tâm (Liệu pháp trị liệu nhân văn)

8.4.3. Liệu pháp nhận thức hành vi (CBT)

8.4.4. Liệu pháp gia đình (Liệu pháp hệ thống)

Bài 9. STRESS VÀ QUẢN LÝ STRESS

9.1 Các khái niệm, phân loại Stress và các giai đoạn của hội chứng thích ứng chung

9.1.1 Khái niệm

9.1.2 Một số cách phân loại stress

9.1.3 Hội chứng thích ứng chung/ Hội chứng Selye (General Adaptation Syndrome/ Selye Syndrome)

9.2 Cơ sở sinh lý học của Stress (cơ chế sinh học xảy ra stress)

9.3 Một số phản ứng và hậu quả thường gặp của stress đến hoạt động tâm lý; thể lý và các mối liên hệ xã hội

9.3.1 Stress tích cực

9.3.2 Stress tiêu cực

9.3.2 Stress nghề nghiệp (Burn out)

9.4 Mối quan hệ giữa stress và bệnh tật

9.5 Các yếu tố gây Stress

9.5.1 Liên quan đến bản thân

9.5.2 Các yếu tố từ môi trường bên ngoài cơ thể

9.6 Các chiến lược đối mặt với Stress tiêu cực

9.6.1 Các biện pháp phòng ngừa

9.6.2 Chiến lược đối phó (coping), kiểm soát stress

9.7 Áp dụng nguyên tắc phòng ngừa và kiểm soát stress trong cuộc sống hàng ngày

9.7.1. Trong việc làm

9.7.2. Sinh hoạt cá nhân hàng ngày

9.7.3. Hướng dẫn bài tập thư giãn

9.8 Thiền

9.9 Kết luận

Bài 10. PHẢN ỨNG TÂM LÝ CỦA BỆNH NHÂN VÀ SỰ CHĂM SÓC TÂM LÝ CỦA THẦY THUỐC – NHÂN VIÊN Y TẾ

10.1 Các phản ứng tâm lý của bệnh nhân và thân nhân và sự cần thiết chăm sóc tâm lý

10.1.1. Phản ứng tâm lý ở bệnh nhân/thân nhân là gì?

10.1.2. Các phản ứng tâm lý thường gặp của bệnh nhân/thân nhân

10.1.3. Tầm quan trọng của việc quan tâm và chăm sóc trước những phản ứng tâm lý của bệnh nhân/thân nhân

10.2 Cơ chế hình thành và các yếu tố ảnh hưởng đến phản ứng tâm lý tiêu cực của bệnh nhân/thân nhân

10.2.1 Các cơ chế phòng vệ theo Học thuyết phân tâm (Defense mechanisms of Psychoanalysis theory) và các lý thuyết tâm động học

10.2.2 Giải thích bởi các trường phái học thuyết về nhận thức (Kerlly; Ellis; Aaron Beck...)

10.2.3. Sự quy kết nhân quả (Causal Attribution)

10.2.4. Sự trải nghiệm cảm xúc đau khổ của bệnh nhân

10.2.5. Phản ứng tâm lý trước những kích thích vượt quá ngưỡng hợp lý từ môi trường bên ngoài (xem phần các yếu tố ảnh hưởng)

10.3 Các yếu tố ảnh hưởng đến tâm lý bệnh nhân/ thân nhân

10.4 Các kỹ năng đối mặt và chăm sóc trước các phản ứng tâm lý tiêu cực của bệnh nhân và thân nhân

10.4.1 Những điều cần phải tránh khi đối mặt trước những phản ứng tâm lý tiêu cực của bệnh nhân/thân nhân

10.4.2 Những phẩm chất cần phải trau dồi rèn luyện

10.4.3 Những kỹ năng tâm lý trong quá trình chăm sóc và điều trị

10.5. Kết luận

Bài 11. MỐI QUAN HỆ THẦY THUỐC - BỆNH NHÂN

11.1 Các khái niệm và ý nghĩa của mối quan hệ thầy thuốc & bệnh nhân

11.1.1 Thầy thuốc

11.1.2 Bệnh nhân

11.1.3 Mối quan hệ thầy thuốc – bệnh nhân

11.2 Những nguyên tắc thiết lập và nâng cao hiệu quả của mối quan hệ thầy thuốc và bệnh nhân

- 11.2.1 Sự giao tiếp thành công (Successful Communication)
- 11.2.2 Những nguyên tắc chung từ hai phía
- 11.2.3 Vai trò, chức năng nhiệm vụ và phẩm chất của người thầy thuốc
- 11.2.4 Vai trò của người bệnh
- 11.2.5 Các nguyên tắc không mặc định

11.3 Các yếu tố ảnh hưởng tiêu cực đến mối quan hệ thầy thuốc-bệnh nhân

- 11.3.1 Tâm lý và các phản ứng tiêu cực của bệnh nhân
- 11.3.2 Các sai lầm ở thầy thuốc và nguồn lực dịch vụ y tế
- 11.3.3 Các yếu tố khác

11.4 Những kỹ năng, thái độ cần có ở người thầy thuốc để xây dựng, duy trì và nâng cao chất lượng của mối quan hệ

- 11.4.1 Lựa chọn mô hình mối quan hệ Thầy thuốc – bệnh nhân
- 11.4.2 Thực hiện tốt/hoàn hảo vai trò, chức năng nhiệm vụ và phẩm chất của người thầy thuốc
- 11.4.3 Rèn luyện và thực hành các kỹ năng giao tiếp cơ bản
- 11.4.4 Hoạt động giám sát (Supervision)
- 11.4.5 Mô hình Nhóm Balint
- 11.4.6 Về bên ngoài (Appearance) phù hợp với các yếu tố văn hóa xã hội

11.5 Kết luận

Bài 12. CÁC KỸ NĂNG THAM VẤN TÂM LÝ CƠ BẢN CHO NHÂN VIÊN Y TẾ

12.1. Tổng quan

12.2. Các kỹ năng tham vấn tâm lý cơ bản

- 12.2.1 Kỹ năng lắng nghe
- 12.2.2 Kỹ năng Thấu cảm (Empathy)
- 12.2.3 Kỹ năng đặt câu hỏi
- 12.2.4 Kỹ năng phản hồi
- 12.2.5 Kỹ năng diễn giải, phân tích
- 12.2.6 Kỹ năng xử lý im lặng
- 12.2.7 Kỹ năng cung cấp thông tin
- 12.2.8 Kỹ năng bộc lộ bản thân (Self exposure)
- 12.2.9. Kỹ năng đương đầu (Confronting Skill)
- 12.2.10 Kỹ năng hệ quả hợp lý (Rational Consequence)
- 12.2.11 Kỹ năng chỉ dẫn (Directive)

12.3 Tiến trình tham vấn tâm lý

- 4.3.1 Thiết lập mối quan hệ (Relation)
- 4.3.2 Xác định mục tiêu (goal), lựa chọn giải pháp và kế hoạch thực hiện
- 4.3.3 Nhận thức không ổn định theo giai đoạn bệnh tật
- 12.3.4 Triển khai thực hiện

12.3.5 Lượng giá & Kết thúc (Evaluation & Ending up)

12.3.6 Theo dõi sau khi kết thúc

4.4. Ứng dụng thực tiễn

4.3.1 Nguyên tắc

4.3.2 Một số điều nhà tham vấn bắt buộc phải tránh

12.3.3 Một số kỹ thuật rèn luyện nâng cao năng lực tham vấn/trị liệu tâm lý

12.5. Kết luận

Bài 13. TÂM LÝ HỌC VÀ ĐỜI SỐNG

14.1 Các khái niệm

14.1.1 Đời sống

14.1.2 Các hoạt động tâm lý của con người liên quan đến đời sống

14.2 Nguyên tắc vận hành của hoạt động tâm lý trong đời sống

14.2.1 Xung năng (Instincts)

14.2.2 Cảm giác thấp kém (Inferiority feelings), Sức mạnh phấn đấu bẩm sinh (Striving force) và Bản thể sáng tạo (Creative self)

14.2.3 Nhu cầu của con người

14.2.4 Học thuyết Humanistic Psychoanalysis (Phân tâm học nhân văn)

14.2.5 Sự hiện diện và quá trình chọn lọc phát triển

14.3 Những tiêu điểm trọng tâm của đời sống hạnh phúc

14.4. Quá trình hướng đến đời sống hạnh phúc cá nhân

14.4.1 Quá trình hướng đến đời sống hạnh phúc của cá nhân

14.4.2 Ứng dụng tâm lý học vào đời sống hàng ngày

14.5 Ứng dụng tâm lý học vào đời sống hàng ngày

14.6 Kết luận

5. Học liệu

5.1. Giáo trình học phần

- Kiến thức tâm lý y học cơ bản (ThS. BS. Huỳnh Tấn Sơn và cộng sự, 2022)
- Tâm lý học ứng dụng (ThS. BS. Huỳnh Tấn Sơn và cộng sự, 2023)

5.2. Danh mục tài liệu tham khảo

- Jess Feist and Gregory J. Feist. *Theories of Personality*, 7th ed. 2009.
- Nguyễn Minh Hằng. *Giáo trình Tâm lý học lâm sàng*. Nhà xuất bản Đại học quốc gia Hà Nội, 2020.
- Nguyễn Huỳnh Ngọc. *Tâm lý học y học – Y đức*. Nhà xuất bản giáo dục Việt Nam - Hà Nội, 2020.
- Nguyễn Văn Nhận. *Tâm Lý Học Y học*. Nhà xuất bản Y học, 2006.
- Daniel L. Schacter, Daniel T. Gilbert, and Daniel M. Wegner. *Psychology*, 2nd ed. Worth Publisher, 2011.
- Duane P. Schultz and Sydney Ellen Schultz. *Theories of Personality*. 2008.

6. Đánh giá kết quả học tập

Thành phần đánh giá (1)	Phương pháp và Bài đánh giá (A.x.x) (2)	CĐR môn học (3)	Tỷ lệ % (4)
A1. Đánh giá quá trình	A.1. Trả lời câu hỏi trên lớp A.1.2) Tự luận ngắn	CLO1 CLO2	20%
A2. Đánh giá giữa kỳ	A.2. Trắc nghiệm/ Tự luận	CLO1 CLO2 CLO3	20%
A3. Đánh giá cuối kỳ	A.3. Trắc nghiệm/ Tự luận	CLO1 CLO2 CLO3 CLO4	60%
Tổng cộng			100%